

Конституційне право

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15270199>

**Реалізація конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в
умовах воєнного стану в Україні**

Калиновський Богдан Валерійович

професор спеціальної кафедри № 1 Інституту Управління державної охорони
України Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор,
01033, вул. Петра Болбочана, 8, Київ,
kalinbogdan@ukr.net,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9654-0201>

Богдан Юлія Валеріївна

доцент кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії статистики, обліку та аудиту,
доктор філософії права (Ph.D),
bogdanyulya@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6898-2675>

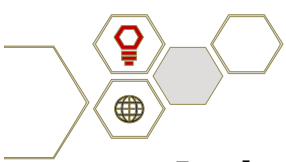
Прийнято: 01.04.2025 | Опубліковано: 13.04.2025

***Анотація.** Питання конституційно-правового закріплення принципу рівності у статусі жінки і чоловіка мають важливе значення для утвердження статусу людини і забезпечення законодавчо закріплених прав та свобод. Україна зафіксувала курс на забезпечення гендерної рівності і визначила його пріоритетом у здійсненні державної політики. Реалізація конституційного*

принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні має як теоретичні упуцнення, так і практичні недоліки, а тому потребує системного опрацювання на формулювання висновків та рекомендацій, направлених на удосконалення юридичної фіксації та практичної реалізації принципу гендерної рівності на сучасному етапі розвитку української держави. Метою наукової статті є визначення стану реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні, і на цій основі вироблення науково обґрунтованих висновків, узагальнень та рекомендацій подальшого удосконалення як нормативно-правового регулювання, так і практичного втілення в діяльності збройних формувань та правоохоронних органів України принципу гендерної рівності. Доведено, що конституційні засади правового статусу людини фіксують принцип рівності жінки і чоловіка, а тому українське демократичне суспільство повинно надавати жінкам і чоловікам рівні можливості брати участь у всіх сферах життя, в тому числі і силах оборони нашої держави. Резюмовано, що заходами з метою підтримки жінок на військовій службі мають стати: 1) за досвідом окремих країн ЄС є доцільним започаткування спеціальної посади у справах військової служби жінок, що сприятиме вирішенню жіночих проблем у війську; 2) пришивидшення визначення стандартів та державного забезпечення жінок формою, амуніцією; 3) врахування індивідуальних потреб медичного обслуговування для жінок-військовослужбовиць та створення гарантій соціального забезпечення.

Ключові слова: конституція, рівність конституційних прав, гендерна рівність, жінка, чоловік, права людини, забезпечення, воєнний стан.

Implementation of the constitutional principle of equal rights between women and men under martial law in Ukraine

Kalynovskyi Bohdan

Professor of Special Department No. 1 of the Institute of the State Security
Directorate of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Doctor of Law, Professor,

kalinbogdan@ukr.net,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9654-0201>

Bohdan Yulia

Department of Philosophy, Law, and Social Sciences National Academy of Statistics,

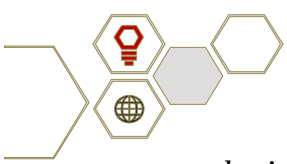
Accounting, and Audit, Ph.D. in Law,

Kyiv, Ukraine,

bogdanyulya@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6898-2675>

Annotation. *The issues of constitutional and legal principle of equality in the status of women and men are of great importance for affirming the status of a person and ensuring legally enshrined rights and freedoms. Ukraine has set a course to ensure gender equality and has identified it a priority in the implementation of state policy. The implementation of the constitutional principle of equal rights between women and men under martial law in Ukraine has both theoretical and practical shortcomings, and therefore requires systematic study to formulate conclusions and recommendations aimed at improving the legal consolidation and practical implementation of the principle of gender equality at the current stage of development of the Ukrainian state. The purpose of the scientific article is to determine the status of the implementation of the constitutional principle of equal rights of women and men under martial law in Ukraine and, on this basis, to develop scientifically based*

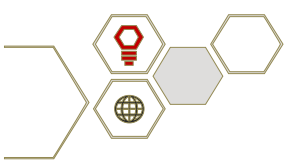

conclusions, generalizations and recommendations for further improvement of both regulatory and legal regulation and practical implementation of the principle of gender equality in the activities of the state security sector of Ukraine. It is proven that the constitutional foundations of the legal status of a person establish the principle of equality of women and men, and therefore, the Ukrainian democratic society must provide women and men with equal opportunities to participate in all spheres of life, including the defense forces of our state. It is summarized that measures to support women in military service should include: 1) using the experience of certain EU countries, it is advisable to establish a special position for women's military service, which will contribute to solving women's problems in the army; 2) accelerating the definition of standards and state provision of women with uniforms and ammunition; 3) considering the individual needs of medical care for servicewomen and creating social security guarantees.

Keywords: *constitution, equality of constitutional rights, gender equality, woman, man, human rights, security, martial law.*

Постановка проблеми. Питання конституційно-правового закріплення принципу рівності у статусі жінки і чоловіка мають важливе значення для утвердження статусу людини та забезпечення законодавчо закріплених прав і свобод. Основою демократичних стандартів сучасного прогресивного суспільства є права і свободи людини і громадянина, які знайшли своє закріплення як на міжнародному, так і на національному рівнях. Україна визнала міжнародні стандарти прав людини шляхом ратифікації основних міжнародних договорів, положення яких фактично віддзеркалені в розділі II Конституції України від 28 червня 1996 року. Наша держава зіштовхнулася з викликами військового, політичного, економічного та соціального характеру, що потребують інноваційних підходів до їх розв'язання.

24 лютого 2022 року в Україні запроваджено правовий режим воєнного стану, під яким законодавство визначило особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи

загрози нападу [13]. Відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Президент України 15 квітня 2025 року вчергове видав Указ «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» [14] з 9 травня 2025 року, який було затверджено відповідним Законом України.

Триваюча понад одинадцять років збройна агресія РФ проти України демонструє необхідність прийняття нових стратегічних документів забезпечення суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення в цих умовах прав і свобод людини і громадянина з дотриманням конституційного принципу рівності.

Сучасні світові інтеграційні процеси виробили нові підходи до державної політики у питанні гендерної рівності, що підтверджується підсумками вересневого Саміту ООН в 2000 році. Як результат вказаного саміту Україна зафіксувала курс на забезпечення гендерної рівності, визначивши його пріоритетом у здійсненні державної політики. Розпочалась робота і була прийнято низку нормативно-правових актів у зазначеній сфері (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на період 2021», Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та інші). Слід визнати, що на сучасному етапі функціонування Української держави залишаються невирішеними питання забезпечення рівності чоловіків і жінок, і це пов'язано з факторами війни, демографічною кризою, виконанням вимог інтеграції до ЄС. Ми є прихильниками позиції, що гендерна парадигма в юридичній науці має базуватися на формальному розподілі ролей між чоловіком і жінкою в суспільстві.

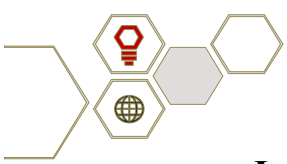
Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні на науковому рівні досліджуються питання рівності жінок і чоловіків, опубліковані наукові праці, які розкривають різні аспекти окресленої проблеми. Так, вагомий доробок у розуміння сутності принципу рівності жінки та чоловіка й розвитку гендерного права внесли Н. Аніщук, Н. Болотіна, Н. Бондарчук [1], І. Грицай [4],

О. Кравченко [9], М. Крочук, А. Кучук [10], В. Лук'янець, Н. Паламарчук, Д. Світовенко тощо. Беручи до уваги недоліки реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні, вважаємо за доцільне системно опрацювати дійсний стан справ і сформулювати обґрунтовані теоретичні висновки та практичні рекомендації утвердження принципу гендерної рівності на сучасному етапі розвитку української держави.

Наукова стаття підготовлена на основі використання філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів наукового пізнання. Нами використано діалектичний, аксіологічний, порівняльно-правовий, формально-догматичний, синергетичний й прогностичний методи, що забезпечило цілісність викладу наукового матеріалу та виділення особливостей у процесі реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні.

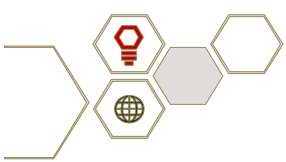
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Фокус обраного дослідження сконцентований на пошуку практично-орієнтованих рішень, які сприятимуть забезпеченню принципу рівності жінки і чоловіка в умовах режиму воєнного стану. Умови юридичного закріплення та забезпечення гендерної рівності постійно змінюються, що пов'язано з різними факторами, зокрема зі збройною агресією РФ проти суверенної України. Тому, незважаючи на кількість наявних публікацій з даної проблеми, питання реалізації закріпленого в Конституції України принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні потребує подальшого дослідження. Для української правової системи та практики наразі питання гендерної рівності мають поступальний характер, відходять у минуле історично сформовані стереотипи, і на порядку денному юридичної практики стоять реальні питання забезпечення рівних прав і можливостей жінки і чоловіка. Напрацьовані механізми впровадження гендерної рівності в збройних формуваннях та правоохоронних органах України потребують науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій подальшого утвердження даного конституційного принципу.

Формування цілей статті (постановка завдань). Метою наукової статті є визначення стану реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні, і на цій основі вироблення науково обґрунтованих висновків, узагальнень та рекомендацій подальшого удосконалення як нормативно-правового регулювання, так і практичного втілення в діяльності суб'єктів права принципу гендерної рівності. Для досягнення поставленої мети слід реалізувати ряд завдань: 1) визначити відповідність конституційно-правового закріплення принципу рівності прав жінок і чоловіків визнанням Україною міжнародним стандартам; 2) визначити позитивні й негативні практики наявного механізму реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану; 3) окреслити наявні проблеми механізму впровадження гендерної рівності у військових формуваннях та правоохоронних органах України під час дії правового режиму воєнного стану; 4) сформулювати обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо удосконалення реалізації конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка в умовах воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2025 році підготовлено аналітичний звіт Індекс гендерної рівності в Україні, в якому зауважено, що політика ЄС щодо гендерної рівності перебуває в постійному розвитку. Спостерігається прогрес щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків. І хоча жодна країна ще не наблизилась до повної гендерної рівності, з 2010 року середній показник ЄС зріс з 63,1 до 71 балів (зі 100 можливих). Індекс гендерної рівності України дорівнює 61,4 бали. Щоб наблизитися до середніх показників ЄС, ми маємо продовжувати системну політику у сфері гендерної рівності, враховуючи європейські стандарти, застосовувати індикатори Індексу при розробці й оцінці національних стратегій та планів дій [7, с. 8].

Національний інститут стратегічних досліджень оприлюднив коментарі експертів «Гендерна рівність у ЗСУ після повномасштабного вторгнення РФ в Україну» [3], де констатовано, що після повномасштабного вторгнення РФ на територію України, зросла кількість жінок, які стали на захист Батьківщини,

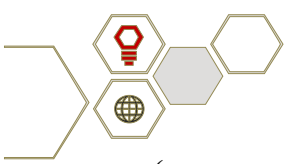

долучившись до лав ЗСУ, інших військових формувань та добровольчих об'єднань територіальних громад. Якщо у 2014 р. загальна чисельність жінок у ЗСУ становила 49926 осіб, з них військовослужбовиць – 16557 осіб, то станом на 1 березня 2023 р. кількість жінок у Збройних Силах України зросла до 60538 осіб, з них військовослужбовиць – близько 42898 [5]. Станом на 1 січня 2025 р. в ЗСУ служать понад 70 тис. жінок. За час війни отримали статус учасниць бойових дій понад 20 тисяч жінок-військовослужбовиць. Відзначені державними нагородами майже 1500. П'ять жінок-військових вшановані найвищим званням – Герой України, з них троє – посмертно [16].

Сьогодні світ перебуває на етапі цивілізаційного розвитку, коли гендерні питання трансформувалися і відіграють значний вплив на розвиток суспільства та права. Саме конституційний принцип верховенства права сприяє руйнуванню всіх деструктивних інтерпретацій гендерних проблем і дає можливість впровадити в суспільні відносини цінності самоідентифікації та самореалізації.

Одним з ефективних практичних дій щодо реалізації конституційного принципу рівності є запровадження гендерно-правової експертизи в різноманітних варіаціях. Впровадження вказаного механізму здійснюється з метою аналізу чинного законодавства, проєктів нормативно-правових актів із подальшим наданням висновку щодо їх відповідності принципу рівних прав жінки і чоловіка.

Враховуючи динаміку збільшення жінок на військовій службі у 2016 р. було на законодавчому рівні розширено жіночі військові спеціальності. Важливо зазначити, що 6 вересня 2018 р. було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях». Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» доповнено положенням: «Жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що включає прийняття в добровільному порядку

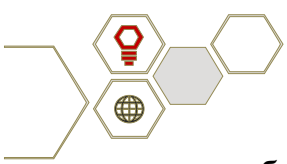

(за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку» [11].

Головні цілі Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року включають забезпечення участі жінок у процесі ухвалення рішень, протидію насильству за ознакою статі, зміцнення стійкості України до безпекових викликів, зокрема післяконфліктного відновлення [12]. Україна є першою і поки єдиною державою, яка впроваджує положення Резолюції під час дії воєнного стану. Українські представники сектору безпеки та оборони набули неоціненного досвіду за час війни, який є унікальним для сучасного світу в багатьох аспектах, одним з яких є роль і внесок жінок у складі армії та інших інституцій сектору безпеки і оборони України.

Слід зауважити, що Міністерство оборони України, починаючи з 2018 року, здійснює заходи у напрямку реалізації гендерної рівності. Вказаний процес відбувається одночасно зі стандартизацією ЗСУ за стандартами НАТО, в якому у 1976 р. був створений Комітет у справах жінок у Збройних Силах НАТО (у 2009 р. був перейменований на Комітет НАТО з гендерних перспектив). Відтоді основною метою комітету стало впровадження підходу до гендерної інтеграції у збройні сили згідно з політикою Альянсу [6].

Наразі жінкам стали доступні такі бойові професії у війську, як гранатометниця, снайперка, артилеристка та інші, тоді як раніше вони могли претендувати переважно на небойові професії, наприклад, зв'язківець, водій, кухар тощо. У той же час для жінок все ще існують обмеження на прийом на посади офіцерського складу, пов'язані з використанням бойових патронів та виконанням водолазних робіт [1, с. 18]. Таким чином, станом на 2025 рік фактично відсутні нормативні перешкоди щодо зайняття посад жінками у ЗСУ. Для жінок створені умови вибору військових посад, які самі обирають, включаючи типові бойові спеціальності. Разом з тим є факти звернень жінок, що командири не сприяють, а подекуди не допускають жінок до бойових посад,

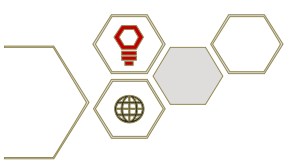
попри бажання та достатню їх мотивацію, при цьому спостерігаємо відсутність об'єктивних перешкод для допуску та виконання відповідних завдань.

З березня 2025 р. у Збройних силах України впроваджено посаду радника з гендерних питань. Це одна з умов членства в ЄС та НАТО. Мета впровадження такої посади – забезпечення взаємної координації між родами та видами військ та Міністерством оборони України, а також розробка та реалізація комплексної гендерної стратегії в армії. Впровадження гендерної політики в Україні спрямоване на забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, зменшення дискримінації, а також на покращення економічного розвитку та інтеграцію до європейських стандартів.

Контраверсійну думку виклав дослідник Д. Тінін, який обґрунтовує доцільність призову жінок, адже це приведе до збільшення кількості військовослужбовців та може посилити обороноздатність України. Автор вважає, що досвід і знання жінок є важливими та цінними для успішної оборони держави. Окрім того, призов на військову службу для жінок змінить упередження та стереотипи щодо ролі жінки в армії [17, с. 236].

Питання загальної мобілізації жінок на рівні законодавчих ініціатив станом на початок 2025 року не розглядають. Разом з тим на експертному та політичному рівнях констатуємо наявність дискусії та обговорень цієї теми. Українська військова Я. Чорногуз зауважила: «Має бути державою визначене певне число необхідних жінок, яких треба призвати. І щоб їх призвати, не означає, що прямо всі мають відразу йти в окопи. Хтось може йти на якісь там посади інші, але тільки тоді ми матимемо справжнє рівноправ'я. А так зараз виходить, що в основному чоловіки платять своїм життям і здоров'ям за Україну» [2].

23 червня 2022 р. Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі, а переговори про вступ до ЄС відкрилися для України у грудні 2023 р. за результатами позитивної оцінки Європейською комісією стану виконання Україною відповідних рекомендацій. Звіт про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 р. згадує питання

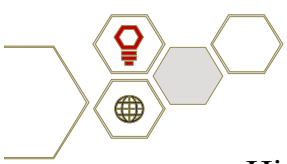
гендерної рівності та прав жінок понад 60 разів у дев'яти частинах, що стосуються: демократії; реформи державного управління; судової влади та фундаментальних прав людини; соціальної політики та зайнятості; науки й досліджень; правосуддя, свободи та безпеки; наявності функціонуючої ринкової економіки; підприємництва й політики в галузі промисловості, а також корпоративного права [7].

На думку багатьох експертів, складних питань, з якими жінки-військовослужбовці стикаються в армії, досі багато – від звичайного побуту, заточеного переважно під чоловіків, до непоодиноких проявів сексизму. Слід одразу відмітити динаміку збільшення значення ролі жінки в армії, а українське суспільство позитивно сприймає ідею жінки в армії.

Багато років в армії жінок використовували передусім на небойових посадах – телефоністки, машиністки, кухарі, медики тощо. Значний поступ пов'язаний насамперед з початком бойових дій у Луганській та Донецькій областях у 2014 році. Саме в цей визначальний для існування України час жінки вперше масово пішли боронити свою державу в добровольчих батальйонах, в яких реально було реалізовано принцип гендерної рівності.

Слід наголосити, що і на той час в ЗСУ були непоодинокі випадки, коли жінка воювала як снайпер, юридична перебуваючи на інших жіночих посадах. Сьогодні жінки воюють на посадах снайперів, командирів батарей, взводів та відділень безпілотної авіації. Станом на 2025 рік понад 8 тис. жінок-військовослужбовців займають офіцерські посади, що свідчить про динамічне зростання статусу жінки в армії. Крім того, повномасштабне вторгнення Росії в Україну та необхідність мобілізувати більше людей спонукали українське суспільство сприймати жінок як потенційних солдатів.

ЗСУ активно працює над протидією дискримінації, поширює гендерну освіту серед особового складу, але щоб цей процес був швидшим та ефективнішим, жінки повинні не боятися скаржитися на будь-які проблеми – як от домагання чи дискримінацію.

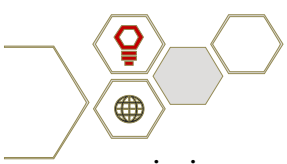

Цікавим є факт, що досі не у всіх країнах НАТО є жіноча форма. В США жіночу форму почали розробляти лише в 2009 році. До початку широкомасштабного вторгнення забезпечення у ЗСУ було переважно орієнтоване на чоловіків. Зокрема, на рівні нормативних документів Міноборони було затверджено лише єдиний стандарт уніформи – чоловічий. Жіноча форма була передбачена лише парадна – кітель, спідниця й черевики на підборах. Відсутні також були будь-які вимоги до засобів індивідуального захисту та інших тактичних елементів для військовослужбовців-жінок.

Це створювало проблеми для військовослужбовиць, які змушені були носити чоловічу форму, що не відповідала їхнім фізіологічним потребам та антропометричним параметрам. Ситуація з речовим забезпеченням військовослужбовців-жінок у Збройних Силах України не є ідеальною, однак має позитивну динаміку. У грудні 2023 року військовослужбовці-жінки вперше отримали 50 000 комплектів літніх польових костюмів, виготовлених з урахуванням жіночих антропометричних параметрів. Такі зразки форми містять конструктивні елементи, що дозволяють військовослужбовцям-жінкам почуватися комфортно під час виконання завдань у польових умовах та пунктах постійної дислокації [8].

Слід також відмітити, що в грудні 2023 року та січні 2024 року Міністерство оборони України здійснило сертифікацію двох бронежилетів для військовослужбовців-жінок. Відповідні засоби захисту мають особливості у вигляді вигнутої назовні бронеплити, звужені плечі та розширений низ, котрий допомагає підлаштувати бронежилет під анатомічні особливості жінки.

12 серпня 2022 р. Урядом схвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затверджено операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки. Державна стратегія узгоджується зі Стратегією гендерної рівності Європейського Союзу та Порядком денним сталого розвитку на період до 2030 року. Стратегічні та операційні цілі державної стратегії розроблені для підтримки досягнення Цілі сталого розвитку 5, включаючи припинення всіх форм дискримінації щодо жінок

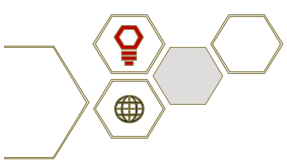

і дівчат, усунення всіх форм насильства щодо жінок і дівчат, забезпечення повної та ефективної участі жінок і рівних можливостей для прийняття рішень. Документ має чотири стратегічні цілі, які забезпечують наскрізність державної гендерної політики, а саме: 1. Ефективне та злагоджене функціонування національного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, що дозволить створити підґрунтя для врахування потреб різних груп жінок і чоловіків при прийнятті рішень у всіх сферах та на всіх рівнях. 2. Ефективна протидія усім формам насильства, у тому числі пов'язаному з конфліктом. 3. Забезпечення жінкам та чоловікам рівних прав та можливостей людського розвитку у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури та спорту тощо. 4. Забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у різних сферах економічної діяльності, що створить підґрунтя для гальмування процесів росту рівня бідності населення, пов'язаних із агресією російської федерації в Україні [12].

У рамках євроінтеграції Україна має імплементувати ряд Директив та Регламентів ЄС, покликаних забезпечити гендерну рівність у країнах Європейського Союзу, і наочно демонструвати відданість спільним європейським цінностям. Доцільно використовувати європейські підходи до оцінки стану гендерної рівності та прогресу в цій сфері. Зокрема, ключовим показником для такої оцінки в Україні може бути індекс гендерної рівності.

Висновки. Конституційні засади правового статусу людини фіксують принцип рівності жінки і чоловіка, практика провідних країн також демонструє доцільність надання рівних можливостей для жінок і чоловіків, тому ми відстоюємо думку, що українське демократичне суспільство повинно надавати жінкам і чоловікам рівні можливості брати участь у всіх сферах життя, в тому числі і щодо служби у військових формуваннях та правоохоронних органах нашої держави.

Беручи до уваги міжнародні вимоги, зокрема положення резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», яка була прийнята у 2000 році і вимагає, щоб кожна країна вживала конкретні заходи для підвищення ролі жінок

у миротворчих процесах та забезпечення безпеки власної батьківщини, пропонуємо конкретизувати заходи Національного плану дій щодо реалізації згаданої резолюції ООН. Вбачаємо за доцільне напрацювати інституційну взаємодію між військовими формуваннями та правоохоронними органами України в питанні можливості змінювати місце служби, особливо це є виправданим в умовах правового режиму воєнного стану.

Забезпечення конституційного принципу рівності в секторі безпеки та оборони України, який і пропагує НАТО, не може бути реалізований без належного представництва різних соціальних та гендерних груп. Україна має здійснити заходи щодо виконання вказаного зобов'язання з метою втілити конституційно закріплений зовнішньополітичний курс на повноправне членство в ЄС та НАТО.

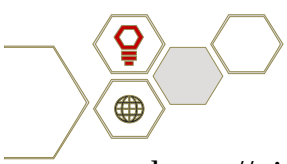
На наше переконання, базовими і мінімально необхідними заходами задля підтримки жінок на військовій службі мають стати: 1) використовуючи досвід окремих країн ЄС, є доцільним започаткування спеціальної посади у справах військової служби жінок, яка сприятиме вирішенню жіночих проблем у війську; 2) пришвидшення визначення стандартів та державного забезпечення жінок формою, амуніцією; 3) врахування індивідуальних потреб медичного обслуговування для жінок-військовослужбовиць та створення гарантій соціального забезпечення.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Н. В., Кравчук І.І. Правове забезпечення гендерної рівності у збройних силах України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2024. Випуск 82: частина 2. С. 15-20.

2. Високолян О. Жінки на війні: як долати «скляну стелю». Інтерв'ю з Чорногуз Я. 08.03.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zhinky-na-viyni-henderna-rivnist/32853881.html>

3. Гендерна рівність у ЗСУ після повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Національний інститут стратегічних досліджень. 25.09.2023.

<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/henderna-rivnist-u-zsu-pislya-povnomasshtabnoho-vtorhnennya-rf-v-ukrayinu>

4. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності та механізм його забезпечення: теоретико-правовий аспект. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Дніпро. 2018. 544 с.

5. Гуменюк Л. Виступ на засіданні круглого столу «Війна. Жінки у війську: Чи є слабкості у сильних?». 15.03.2023. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/03/15/u-zsu-spasterigayetsya-pozytyvna-dynamika-vprovadzhennya-gendernoyi-rivnosti/>

6. Жінки на сторожі безпеки: оборонному сектору бракує гендерної рівності. URL: [https:// mind.ua/openmind/20253660-zhinki-na-storozhi-bezpeki-oboronnomu-sektoru-brakuegendernoyi-rivnosti](https://mind.ua/openmind/20253660-zhinki-na-storozhi-bezpeki-oboronnomu-sektoru-brakuegendernoyi-rivnosti) (дата звернення: 11.03.2024).

7. Індекс гендерної рівності в Україні. Український жіночий фонд. Київ. 2025. 67 с. URL: https://uwf.org.ua/wp-content/uploads/2025/03/gender_index_ukr_web.pdf

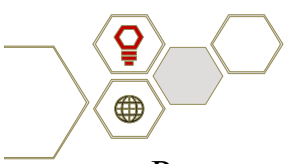
8. Копаниця Д. Інтерв'ю. АрміяInform. 5 грудня 2024 р. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/12/05/zsu-vprovadzhuyut-novu-formu-dlya-zhinok-polovu-demisezonnu-ta-zymovu/>

9. Кравченко О. С. Адміністративно-правові основи гендерної політики. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Ужгород. 2024. 216 с.

10. Кучук А. М. Гендерна рівність і рівність чоловіка і жінки: правовий дискурс. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 24-26.б

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Закон України від 06 вересня 2018 р. № 2523-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 44. ст.353. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19#Text>

12. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року:

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>.

13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

14. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 15 квітня 2025 року № 235/2025 (Указ затверджено Законом № 4356-IX від 16.04.2025). Голос України. 19.04.2025. № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235/2025#Text>

15. Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2022 № 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>

16. Сирський О. Інтерв'ю. 08.03.2025. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-minoborony-zhinky-armia/33340821.html>

17. Тінін Д. Г. Деякі аспекти гендерної рівності у воєнний час: як війна змінює роль жінок у суспільстві. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. С. 432–437